

ถอดบทเรียน
เกษตรกรต้นแบบ นางปวีณา แยมงาม

๑. ความเป็นมาของเหตุการณ์

นางปวีณา แยมงาม

นางปวีณา แยมงาม เกษตรต้นแบบ เกิดวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๙ อายุ ๔๓ ปี ซึ่งเป็นเกษตรกรมี ภูมิลำเนาตั้งอยู่พื้นที่ บ้านหนองคู ตำบลตระเปียงเตีย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งครอบครัวประกอบ อาชีพ ทำนาเป็นหลัก หลังจากฤดูการทำนาประกอบ อาชีพรับจ้างทั่วไป การทำนาที่ผ่านมาเน้นเพื่อเป็น อาหารบริโภคในครอบครัว จึงส่งผลให้รายได้ที่ได้ขึ้นอยู่กับ ราคา ปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ในช่วงฤดูกลั่นนั้นๆ ปัจจุบันได้สมรสกับนายสุชาติ แยมงาม อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๘๗ หมู่ ๖ ตำบลตระเปียงเตีย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ระยะแรก ทำการเกษตรโดยทำนาเพียงอย่างเดียวทำให้ประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่ สูงขึ้น ราคาข้าวไม่แน่นอน รายได้ที่ได้ ได้จากการขายผลผลิตข้าวเพียงอย่างเดียว หลังฤดูการทำนาก็ประสบ ปัญหา ขาดน้ำทำการเกษตร ไม่สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้

ในปัจจุบัน เกษตรกรต้นแบบได้เข้ารับการอบรมเพิ่มทักษะความรู้ด้านการทำการเกษตรทางเลือก กับ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ และยึดหลักการทำเกษตรกรรมทางเลือก ประกอบด้วย เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงควาย ทำนา การเลี้ยงปลาและการแปรรูป ปลูกพืชผักสวนครัว ในพื้นที่การเกษตร ๒๘ ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ ของตนเอง เน้นให้มีกิจกรรมด้านการเกษตรในพื้นที่หลากหลายกิจกรรมมากขึ้น โดยยึดแนวทางการทำ การเกษตรแบบผสมผสานเป็นหลัก มุ่งเน้นการลดต้นทุนการผลิต การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์ใช้เอง การแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการเพิ่มมูลค่า และเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับสินค้าของตนเอง ส่งผลให้เกษตรกร ต้นแบบ มีผลผลิตออกจำหน่ายที่หลากหลายมากขึ้น ลดความเสี่ยงสภาพฝนแล้ง น้ำท่วม และด้านราคา ผลผลิตที่ตกต่ำ ทำตนเองให้มีรายได้ที่แน่นอน และเพิ่มมากขึ้น

การแปรรูปปลาตากแดดเดียว

จากความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองของเกษตรกรต้นแบบ จึงได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ลำดวน ให้เป็นเกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จและเป็นแนวทางให้เกษตรกรที่สนใจศึกษาต่อไป

ผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์ใช้เอง

๒. ท่านได้ใช้ความรู้ ทักษะ หรือพฤติกรรมอะไร และทำอย่างไร จึงทำให้เหตุการณ์ข้างต้นประสบผลสำเร็จรวมผลที่เกิดขึ้นอย่างไร

จากความมุ่งมั่น ความขยัน ตั้งใจที่จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างดี อีกทั้ง การเพิ่มพูนประสบการณ์เข้ารับการอบรมโครงการต่างๆ จากหน่วยงานรัฐ และการแสวงหาความรู้ด้านการเกษตร อยู่ตลอดเวลา และการกล้าตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตร จากเดิมเป็นการทำนาเพียงอย่างเดียว เปลี่ยนรูปแบบเป็นเกษตรกรรมทางเลือก เป็นรูปแบบของการพัฒนา และส่งเสริมแนวความคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นเพื่อการลดความเสี่ยงในด้านราคา และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในไร่นา ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้มากที่สุด ช่วยให้ตนเองมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและอย่างต่อเนื่อง สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพการเกษตรทำให้รอดพ้นจากภัยต่างๆ จากภาวะวิกฤต เกิดความมั่นคง และมีความยั่งยืนในอาชีพ

เพิ่มพูนประสบการณ์เข้ารับการอบรม

๓. กลยุทธ์ในการทำงาน

กลยุทธ์ของเกษตรกรต้นแบบสู่ความสำเร็จ คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรเป็นเกษตรกรรมทางเลือก และการขุดบ่อเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรในหน้าแล้ง ปัจจุบัน เกษตรกรต้นแบบ มีกิจกรรมการเกษตร ในพื้นที่นาของตนเองดังนี้ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงควาย ทำนา ปลูกพืชผักสวนครัวและการแปรรูปปลา โดยรายได้หลัก ยังเป็นการทำนา ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ก่อให้มีรายได้ เข้ามาเพื่อใช้จ่ายในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

๔. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรต้นแบบ มีความขยัน ตั้งใจ หาความรู้ประสบการณ์ ความรู้ใหม่ๆ และมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จด้านการเกษตร ดำเนินกิจกรรมการเกษตรที่ก่อให้เกิดรายได้ และความสนใจพร้อมใจของครอบครัวในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ร่วมจำหน่ายพืชผักในตลาดชุมชน

๕. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ส่วนปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขนั้น เกษตรกรต้นแบบ พบว่าในหน้าแล้งช่วงปลายเดือนธันวาคม ถึง เดือนเมษายน ของทุกปี ปริมาณน้ำที่ใช้ทางการเกษตรไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไข เกษตรกรได้เข้าร่วมโครงการขุดบ่อน้ำในไร่นาของหน่วยงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสุรินทร์

๖. บทสรุป หรือสาระสำคัญ

จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรทำเกษตรกรรมทางเลือก กอปรกับจากความมุ่งมั่น ความขยัน ตั้งใจที่จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ และได้รับการสนับสนุนจาก ครอบครัวเป็นอย่างดี ทำให้เกษตรกรต้นแบบ นางปวีณา แยมงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง ช่วยให้ตนเองมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่อง ทำให้รอดพ้นจากภัยต่างๆ จากภาวะวิกฤต และมีความยั่งยืนในอาชีพ

๗. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ

เกษตรกรรมทางเลือก เป็นรูปแบบ ของการพัฒนา และส่งเสริมแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการปรับ โครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรข้าวบนพื้นฐานการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความ เสี่ยงในด้านราคา และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในไร่นา ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้มากที่สุด ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จาก ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพการเกษตรได้รอดพ้นจากภัย จากภาวะวิกฤต เกิดความมั่นคง และยั่งยืนในอาชีพ (กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๑)

เกษตรกรรมทางเลือก หมายถึง การทำการเกษตรที่มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และกิจกรรมอื่นๆ มากกว่าสองกิจกรรมในฟาร์มเพื่อตอบสนองต่อการบริโภค ลดความเสี่ยง จากราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน หรือสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปได้แก่ การทำเกษตรผสมผสาน การทำไร่นาสวนผสม การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๑)

การทำการเกษตรแบบผสมผสานมี รูปแบบหลากหลาย การกำหนดรูปแบบดำเนินการเกษตรผสมผสานก็จะมี หลายแบบ เช่น ระบบเกษตรผสมผสานที่ยึดกิจกรรมพืชเป็นรายได้หลัก ระบบเกษตรผสมผสานที่ยึดกิจกรรมเลี้ยงสัตว์เป็นรายได้หลัก ระบบเกษตรผสมผสานที่ยึดกิจกรรมประมงรายได้หลัก เป็นต้น

การทำไร่นาสวนผสม คือการผลิตหลายสิ่งหลายอย่างในพื้นที่นาผืนเดียวกัน เช่น การเลี้ยง ปลาในนาข้าว โดยการปรับที่นาให้มีสระ ร่องน้ำ และคันดินรอบแปลงนามีการปลูกข้าว และเลี้ยง ปลา รวมทั้งปลูกพืชผักสวนครัว พืชไร่ ไม้ผล และเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ หมู ฯลฯ บนคันดิน เราสามารถทำกิจกรรมหลายๆ อย่างให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และควรมีการแบ่ง บทบาทหน้าที่กันภายในครอบครัวในการดูแล กิจกรรมต่างๆ ตามความถนัด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, มปป.)

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ระบบการเกษตรที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรน้ำในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด จัดสรรพื้นที่เพื่อใช้ในการเพาะปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ที่มีเหลือจึงขายมีการสร้างผลผลิตอาหารที่เพียงพอ (สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๙)

๘. แนวทางการพัฒนาการทำงานให้ประสบผลสำเร็จในอนาคต

เกษตรกรต้นแบบ ได้พยายามพัฒนาหาแนวทางที่จะทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จ ดังนี้

- พัฒนาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และพัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรของตนเอง
- พัฒนากิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายมากขึ้นในพื้นที่ ลดต้นทุน และ เพิ่มรายได้ในแต่ละกิจกรรม
- พัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร และช่องทางการจำหน่าย
- การพัฒนาตนเอง โดยการแสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

รายชื่อผู้ถอดบทเรียน

- นางประหยัด แก้วเอก เกษตรอำเภอลำดวน
- นายพินิจ มังกร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

ภาพประกอบกิจกรรม

ภาพประกอบกิจกรรม

ภาพประกอบกิจกรรม

ภาพประกอบกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

คู่มือโครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก ปี ๒๕๖๑, กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ไร่นาสวนผสม. มปป. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สืบค้นจาก

<http://www.๓.oae.go.th/rdpcc/images/filesdownload/km/Knowledge/agricultural/๘.pdf>

คู่มือการปฏิบัติงานโครงการทฤษฎีใหม่. ๒๕๕๙. สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สืบค้นจาก <http://www.๓.oae.go.th/rdpcc/images/filesdownload/SUFFICIENCY/๙.๙.pdf>